

NÉPLAP

Világ proletárai egyesüljétek!

ÉLJEN MÁJUS 1.

a proletárnemzetköziség harcoss ünnepe,
a világ munkásainak seregszemléje!

AZ MDP HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGA ÉS A MEGYEI TANÁCS LAPJA
XIII. ÉVFOLYAM, 103. SZÁM
ARA 50 FILLER
1956. ÁPRILIS 30., HÉTFŐ

Köszöntjük a tizenkettedik szabad májust

Ezen a tavaszi napon Moszkvától Pekínig, Budapesttól Tiranáig kibontott zászlók alatt ünneplik a dolgozók a nemzetközi szolidaritás, az internacionalizmus nagy ünnepét, május 1-ét. A szabad országokban szabad emberek lobogó zászlók erdei alatt, gyermekekkel vidáman vonulnak, menetelnek a megélt országok dolgozóit is, hogy ünnepeljék ezt a napot.

1890-ben ünnepezték a munkások először ezt a napot. 1890-ben felsorakozott a dolgozó nép és az utcákon felcsendült az Internacionálé az első május elsején, s a burzsoázia remegett a lejtűző ablakredőnyök mögött. Először jelent meg százszéznyi dolgozó május elsejét ünnepelni, s ez a szám az eltelt évek alatt százmillióra nőtt, és továbbra is növekszik.

1917-ben a győztes orosz forradalom megnyitotta a szabad május elsejék sorát. A magyar dolgozó nép legelőször 1919-ben ünnepte szabadon ezt a napot. Amikor azután jött az csendőrszorongók, rendőrkordon, karlapozás sőt emléke. Hányszor megkardlapozták, hányszor hurcolták el a rendőrokat, a csendőroket a felvonulokat az elmúlt 25 esztendő alatt. S a legsötétebb évek alatt, amikor már nem lehetett kimenni az utcára, titokban kimentek az erdőbe, elbujva a leselkedő kopók elől ünnepezték itt Debrecenben is és forradalmi daloktól zengett a Nagyerdő. Tudták biztosan, hogy eljön egyszer a szabad május elseje, mint ahogy a megélt népek is bizonyosak abban, hogy szabadon ünnepelehetik még az internacionalizmus nagy napját, hogy a tél után eljön a május, ha kék is, de eljön a tavasz.

Tizenkettedik szabadon ünnepelehetünk a békeben Magyarországon szabad fiatal, lányai, öregjei és fiataljai. Tizenegy esztendővel ezelőtt, hogy levertek a szovjet nép fiait kezükkel a bilincsek és szabad kézzel meg tudtuk fogni a kibontott zászlót. A Szovjetunió segítségével lettünk szabadok, s a Szovjetunió segítette ahhoz is, hogy eljöttünk ezzel a szabadsággal. Pártunk megfogta a dolgozó nép megélt tőrvát, és megmutatta, hogy mit kell tenni. S a nép elindult azon az úton, amelyet a párt megmutatott és kijelölt számára. Ez az út tele van dicsőséges eredményekkel, sikerekkel, de tele van nehézségekkel, akadályokkal is. A szocializmus útja, amelyre rávezetett bennünket pártunk, nem rózsaszirmmal van kirakva, amíg a célhoz érünk sok akadályt kell megküzdni. De a dolgozó népünk a párt irányításával nagy tettekre képes. Felépítette a romokból az országot. Új gyárak emelkednek hazánkban, új lakóházak, iskolák, falvak létesültek, villanyfény gyulladt ki az elmaradott falvakban, kultúrházak, mozik és kórházak épültek. A párt megfogta az élet riadóját és a riadó hangjára száz- és száz ezer ember áll csatasorba, hogy életet, és tegyük hozzá, szebb és jobb életet teremtsen az országban. Minden téglában, amelyet leraktak, minden gépészvarban benne van a dolgozó nép keze nyoma. A felépült házak és iskolák, kórházak és kultúrházak a dolgozó ember keze nyomának megélt emlékét érzik, és dicsérik. Amikor megéltük, az a párt

Ünnepre készül a megye dolgozó népe

Nincs a világon még egy olyan ünnep, amit annyi ember ünnepelne, mint május elsejét. A munkásszövetség nagy nemzetközi seregszemléjét ünnepli ma szerte a világ. Ha az ünnepség külső formában talán van is különbség egyes országok között, de a lényeg mindenütt egy: a munkásszövetség, a dolgozók harcoss kiállása, a béke, a munka, a jólét programja mellett, mert mindenütt ez a munkásszövetség harca vezetó kommunista és munkáspártok

céltűzéseinek lényege. Minket magyar dolgozókat, akik a tizenkettedik szabad május elsejét ünnepeleljük a nemzetközi munkás-szolidaritás nagy ünnepén, már nem fojtogat a munkanélküliség réme, mi már vígan, felszabadultan, boldogan, különbözőbb gondolatok mentesen ünnepeleljük. Ezt a nagy napot szervezettel előkészítők tervek mindenütt gondoskodtak május elseje feledhetetlen megünnepeleléséről.

Gazdag kultúr- és sportműsor Debrecenben

Debrecenben az ünnepség május elsején reggel 6 órakor kezdődik. A műsor keretében fellépnek Lotthár Miklós, Virágos Mihály, Hármori Imre, Balogh Eva, Öszvöld Gyula, Bartha András, Hankiss Ilona, Nagy Béla, Márkus László, Mensáros László, Bangyörgyi Károly, Andahazi Margit és Görbe Iános Kossuth-díjas. A műsorban többek között Leoncavallo, Bizet, Kodály, Kálmán Imre, Lehár Ferenc legszebb műveiből adnak elő részleteket. Rosz idő esetén az esti hangversenyt a Központi Kultúrothonban (Arany Bika) rendezik meg.

Püspökladányban a Petőfi Tsz vezet a menetet

A püspökladányi járásban most értékelték a tavaszi felvonulás élen Püspökladányban eddig elért eredményeket a termelőszoövetkezetek versenyében. A járás értékelése szerint a püspökladányi Petőfi Termelőszoövetkezet végzte a legeredményesebb munkát a mai napig. A jó munka jutalma, hogy a Petőfi Termelőszoövetkezet halad az ünnepi felvonulás élen Püspökladányban. Utána sorakoznak a termelőszoövetkezetek, majd a püspökladányi üzemek, vállalatok, tömegszervezetek. Az a terv, hogy jó idő esetén a Farkaszigetre vonulnak az ünneplők, ott rendezik meg szabadtéri színpadon a kultúr- és sportműsort.

A FÖLDESI LOVASOK

Földes szövetkezeti község, igen szép májusi ünnepi felvonulásra készül. A község termelőszoövetkezteinek élen egy lovascsapat halad, melyet Mocsári Sándor, a Petőfi Termelőszoövetkezet elnöke vezet. Kürtösök adják a hírt a felvonulás kezdetére, a sorakozóra.

A FÖLDESI LOVASOK

Földes szövetkezeti község, igen szép májusi ünnepi felvonulásra készül. A község termelőszoövetkezteinek élen egy lovascsapat halad, melyet Mocsári Sándor, a Petőfi Termelőszoövetkezet elnöke vezet. Kürtösök adják a hírt a felvonulás kezdetére, a sorakozóra.

Nagyszerű felvonulás lesz Hajdúböszörményben

A nagy napra, május elsején, boldog örömmel készül a megyénk dolgozó parasztsága is, és ezen a napon ünnepségeket rendeznek minden városban, faluban. A hajdúvárosok különösen igyekezettel készülnek a nagy ünnepségre. Hajdúböszörmény a maga hagyományos módján ünnepele. A felvonulást a termelőszoövetkezetek nyitják meg, a város 12 termelőszoövetkezte élen lovascsapatok, kerékpárosok, majd hatos- és négyes-

Hajdúszoboszló így ünnepele

Reggel fél 9 órakor az úttörők csapatai, majd a DISZ ifjúság sorai nyitják meg a felvonulást. Az ifjúság után a vállalatok, tömegszervezetek élen a negyedszer elűzem Fűrdővállalat dolgozói haladnak, majd az egyetemi tangazdaság, géppálmás, termelőszoövetkezetek, tömegszervezetek, üzemek és vállalatok dolgozói menetelnek.

Akik bevetett földjeikkel köszöntik május elsejét

Még egy nap s az egész megyében az üzemek, gyárak dolgozó ünnepelenek. Ünnepelel a dolgozó parasztságunk, a termelőszoövetkezetek tagosága, a géppálmások és állami gazdaságok dolgozói. Május elsején ok is kiváló eredményeikről, a nagy számot a bevetett földjeiről, a tavaszi tervük teljesítéséről, a magas termésért folytatott harc első tüközeteiről. Sok dolgozó parasztot illet most a dicséret, olyanokat, akik szinte éjt nappalá téve dolgoztak, hogy bevessék földjeiket, becsültelel eleget tényleg vállaltuknak. A nagy ünnep előtti napon illesse őket a dicséret.

A hajdúnánási kivilágítás

A nagy napra Hajdúnánás is felkészül, a felvonulás impozáns lesz. Termelőszoövetkezetek, géppálmás, állami dolgozók nyitják meg a menetet, ott lesz azon a város apraja-nagyja. A városi ligetbe vonulnak, ahol kultúr- és sportműsort adnak és sportmérkőzéseket rendeznek. Este 7 órától pedig megtörténik a nagy kivilágítás, fényárba bcsui a nánási városliget, megkezdődik a bál, a szórakozás, éter- és italsátrak gondoskodnak mindenféle jóról.

Tűzijáték a Berettyó partján

Berettyóújfaluban az ünnepi felvonulás után a Berettyó partján gyülekeznek a felvonulók, mintegy ötvenen. Tíz méter magas májusfákat állítanak a Berettyó partján. Kivették a villanyvilágítást is és a széles füves térségen szabadtéri színpadon adja műsort.

Akik bevetett földjeikkel köszöntik május elsejét

Még egy nap s az egész megyében az üzemek, gyárak dolgozó ünnepelenek. Ünnepelel a dolgozó parasztságunk, a termelőszoövetkezetek tagosága, a géppálmások és állami gazdaságok dolgozói. Május elsején ok is kiváló eredményeikről, a nagy számot a bevetett földjeiről, a tavaszi tervük teljesítéséről, a magas termésért folytatott harc első tüközeteiről. Sok dolgozó parasztot illet most a dicséret, olyanokat, akik szinte éjt nappalá téve dolgoztak, hogy bevessék földjeiket, becsültelel eleget tényleg vállaltuknak. A nagy ünnep előtti napon illesse őket a dicséret.

Akik bevetett földjeikkel köszöntik május elsejét

Még egy nap s az egész megyében az üzemek, gyárak dolgozó ünnepelenek. Ünnepelel a dolgozó parasztságunk, a termelőszoövetkezetek tagosága, a géppálmások és állami gazdaságok dolgozói. Május elsején ok is kiváló eredményeikről, a nagy számot a bevetett földjeiről, a tavaszi tervük teljesítéséről, a magas termésért folytatott harc első tüközeteiről. Sok dolgozó parasztot illet most a dicséret, olyanokat, akik szinte éjt nappalá téve dolgoztak, hogy bevessék földjeiket, becsültelel eleget tényleg vállaltuknak. A nagy ünnep előtti napon illesse őket a dicséret.

Balmazújváros traktorosai is dicsőséget arattak

Hatszáz traktoros. Ennyi versenyzett május 1-re tett vállaltása teljesítéséért a megyében. A traktorosoknak szinte százai mentek egyfolytában éjjel és nappal, hogy becsültelel állják szavukat. Mindennap új és új győzelmi születtek, hol Zsákán, hol Kabán, hol Hajdúnánásan. Jó héttel ezelőtt két géppálmás

A járási versenyében a derecskei járás vezet

A vetésterv teljesítéséért a járási versenyben álltak, s állnak. A 28-1 értékelés alapján legjobb eredményt a derecskei járás érte el, amely a

JÁRÁSOK	RANGSORA				
Járási neve	Tavaszi árpa	Zab	Burgonya	Kukorica	Napraforgó
1. Derecskei	104	100	100	95	100
2. Berettyóújfalui	112	110	100	95	100
3. Polgári	114	100	100	90	100
4. Püspökladányi	112	121	101	90	88
5. Biharkeresztesi	102	91	100	83	98
6. Debreceni	100	94	82	76	93

HAJDÚ VÁROSOK VERSENYÉBEN

1. Hajdúnánási	106	120	100	99	82
2. Hajdúböszörményi	117	79	83	76	101
3. Hajdúszoboszlói	214	79	99	55	62

medményt elértünk, az a párt

Munkások, dolgozó parasztok!

Erősítsétek és ápoljátok a munkás-paraszt szövetséget, népi demokratikus államunk szilárd alapját!

Második ötéves tervünk irányelveiről megbeszerte megindult a vita

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége április 27-én közzétette és vitára bocsátotta a magyar népgazdaság fejlesztéséről szóló második ötéves terv irányelveit. Az iránytervezet máris eddig is számtalan javaslat, vélemény, módosítás érkezett a Néplep szerkesztőségéhez. Az iránytervezet számos közszolgálati és városban röpgyűlésen, kisgyűléseken ismertették a dolgozókkal. Ezekben a gyűléseken a dolgozók egyrészt helyesléssel vették tudomásul az iránytervezet célkitűzéseit, másrészt értékes javaslatokkal járultak hozzá a tervezet módosításához.

Az Orvosi Műszergyár dolgozóinak véleménye a második ötéves terv tervezetéről

A Debreceni Orvosi Műszergyár dolgozói szombaton röpgyűlésen beszélgettek a második ötéves terv irányelveiről. A röpgyűléseken 287 dolgozó vett részt. A dolgozók részéről számos javaslat hangzott el, és egyben örömmel vették tudomásul, hogy 1960-ra dolgozó népünk életszínvonalára nagymértékben emelkedik.

Szölösi László elvtárs elmondta, hogy a második ötéves terv megvalósítása érdekében fel kell számolni a szervezőképességet, jobban kell gazdálkodni a rendelkezésre bocsátott eszközökkel. Ismeretes, hogy milyen nagy összeget fordított népgazdaságunk beruházásokra. Felvetődik a kérdés, mindent megtehetünk-e a nagy befektetések célszerű felhasználása érdekében? A második ötéves terv nagy célkitűzéseinek megvalósításához szükséges, hogy mindenki a maga munkaterületén helytálljon és ezzel a célok megvalósításán keresztül alap tevékenységét az egység és család elvvel szembeállítsa.

Mervó Zoltán elvtárs elmondta, hogy vajon összhangban van-e a szocialista berendezés elveivel az a körülmény, hogy a különböző kategóriába besorolt vállalatok ugyanazon munkakörrel ellátott műszaki vagy adminisztratív dolgozója más-más illetményt kap. Úgy néz ki, hogy az a dolgozó, aki jobb besorolási vállalathoz kerül, ugyanazon munkakör ellátása mellett is több fizetést kap, mint egy alacsonyabb besorolású vállalatnál. Nem szükséges-e a vállalatok besorolásának felülvizsgálása?

Elek Gyuláné örömet fejezte ki, hogy dolgozó nőikkel kapcsolatban számos gondoskodás történik a második ötéves terv tervezetében, mely mind a dolgozó nők megbeszélését, helyzetének megkönnyítését jelenti. Vekas Lajos elvtárs elmondta, hogy ezek az irányelvek csak úgy valósulhatnak meg, ha a vállalatok, üzemek, szövetkezetek, és a napközi otthonok feladatokat, az éves, havi és dékádterveket. A dolgozók jó munkája lesz a biztosítéka a célkitűzések megvalósításának. Nyéki Frigyesné méltatta a dolgozó nőkről való gondoskodást és megemlítette, hogy a dolgozó nők sokkal nyugodtabban fogadják a munkát, ha a napközi otthonok bővítésével gyermekük elhelyezése akadályba nem ütközik, s azokat a munkaköröket megtehetik, amelyek között hagyhatják.

Kiss Miklós elvtárs örömmel üdvözölte a tervezetben a különösen helyesnek ítélt és így Debrecen iparosságával kapcsolatos célkitűzéseket.

Kiss Miklós elvtárs javasolta, hogy még fokozottabban kell gondoskodni arról, hogy mind több 16-17 éves gyermek mehessen ipari tanulónak.

Bővülnek iskoláink

Jónás Lajos Hajdúszoboszló, Kötéses tanár: Kossuth-díjas tanító az ötéves terv irányelveinek oktatásügyi vonatkozásairól így nyilatkozik: — Első ötéves tervünk nemcsak népgazdaságunk eredményeit növelte, hanem kultu-

letelepedési segély biztosítása stb.

Mi, nevelők örömmel üdvözöljük az iránytervezet célkitűzéseit, az oktatási, nevelési munkák tartalmi színvonalának emelését. A második ötéves terv a mezőgazdaság fejlesztésével párhuzamosan jobb feltételeket teremt a nehezebb körülmények között működő falusi és tanyai iskolák számára. Növekszik ezekben az iskolákban a nevelők száma, főként a szakosított nevelők aránya.

Az új ötéves terv során Hajdú-Bihar megye területén Berettyóújfaluban a gimnázium korszerű nyolctantermes új épületet kap. A megye területén négy helyen épül

A biharkeresztesi járásban hozzászólnak a dolgozó parasztok

A biharkeresztesi járás mind a közszolgálati röpgyűléseken ismertették az ötéves terv irányelveit. A röpgyűléseken elhangzott javaslatok igazolják, hogy a dolgozó parasztok is magukénak érzik a tervet és felelősségűddal, bátran mondanak véleményt és javaslatot a tervezetnek. Így például Nagykerékben az egyik kisgyűlésen felmerült az a kérdés, nem lenne-e helyes a motormeghajtású párhuzamos szántógépeket gyártani, és ehhez kapcsolható egyenleges ikervetőgépet. Ez különösen azokban a helyeken lenne jól használható, ahol a nedves talaj miatt traktorral csak későn lehet elkezdeni a szántást. A termelőszövetkezetek és állami gazdaságok nagy területen a párhuzamos szántógépeket (különösen a rizsföldeken) minden időben, lehetne használni.

A községi iskolákban a dolgozó parasztok az új tervet, hogy sokkal nagyobb gondot fordítsanak az ipar és mezőgazdasági kézi szerszámok (ásó, kapa, villa stb.) minőségére.

Körösszakálon, de a járás

Kitüntetés

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa a szénbányászati terén kifejtett munkája elismerésül Czotner Sándor szénbányászati miniszternek a Munka

nyolctantermes általános iskola, hét helyen négytantermes iskola, ezenkívül mintegy 20 kéttantermes iskola. Ha az összes létesítendő tanterem számát nézzük, akkor úgy látszik, hogy a megyében 200 tanteremmel lesz több az ötéves terv során, aminek megvalósítására 60-80 társadalmi úton létesítendő tanterem is járul. A területekben fejlesztek be a hajdúszoboszlói Gyógypedagógiai Intézet építését, amelyre majdnem 5 millió forintot beruházás jutott.

Ezek a számok beszédesen bizonyítják, hogy a második ötéves terv milyen nagy gondot fordít a köznevelés fejlesztésére.

több közszolgálati röpgyűlésen ismertették az ötéves terv irányelveit. A röpgyűléseken elhangzott javaslatok igazolják, hogy a dolgozó parasztok is magukénak érzik a tervet és felelősségűddal, bátran mondanak véleményt és javaslatot a tervezetnek. Így például Nagykerékben az egyik kisgyűlésen felmerült az a kérdés, nem lenne-e helyes a motormeghajtású párhuzamos szántógépeket gyártani, és ehhez kapcsolható egyenleges ikervetőgépet. Ez különösen azokban a helyeken lenne jól használható, ahol a nedves talaj miatt traktorral csak későn lehet elkezdeni a szántást. A termelőszövetkezetek és állami gazdaságok nagy területen a párhuzamos szántógépeket (különösen a rizsföldeken) minden időben, lehetne használni.

A községi iskolákban a dolgozó parasztok az új tervet, hogy sokkal nagyobb gondot fordítsanak az ipar és mezőgazdasági kézi szerszámok (ásó, kapa, villa stb.) minőségére.

Körösszakálon, de a járás

Vörös Zászló Erdemrendje kitüntetés adományozta. A kitüntetést Dobi István, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke nyújtotta át.

elsején is be-bekulcsoltattak a csendőrök a Népkörbe, sőt talán többször is mint a rendes ünnepeken. — No mi az? Nincs munkások?

Vizslamódrán körülnéztek, aztán odébb álltak. Megismélték a vizitet többször is, a féltelmeseen izzó pillantásokat azonban nem bírták, egyik sem maradt ott pár percnél tovább.

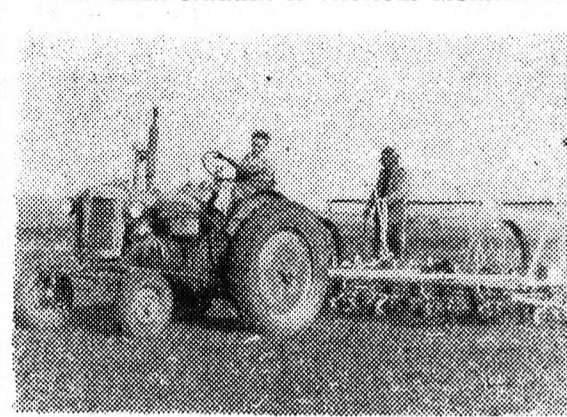
Így télt el a délelőtt. Délután aztán hazaszállították ebédelni. Bár megesezték elég gyakran, hogyha érdekes híreket hallottak, hát egész nap étlen-szomjan beszélgettek.

Megfellekedtünk az évesről is — mondja Oláh Imre: — A kubikosok megfordultak az ország minden részén és hozták az újabb híreket a Szovjetunió első ötéves tervének teljesítéséről, a hatalmas új üzemekről és városokról.

Kinek jutott volna ilyenkor eszébe az éves? Eltélt a délelőtt. A délután jórésze is. Aztán meg már nem volt érdemes hazamenni sem, mert közeledt az este. A nap fénypontja. Az esti rádió hallgatás. Este tizenegyre — ó milyen jól agyulka vésték ezt, hogy még most sem felejtette el senki — megkezdődött a moszkvai rádió magyar nyelvű adása!

Sokszor negyven-ötven kilométert gyalogoltak a talicska mögött, hogy ezt az adást meghallgassák! — Reményességünk forrása volt! — Úgy látszik, sejtették a

AKIK ÉLEN JÁRUNK A TAVASZI MUNKÁBAN

A kabai Béke Termelőszövetkezetben négyzetesen vetették a kukoricát 160 holdon. Május 1-re itt sem maradt vetetlenül egyetlen hold sem

A nyíradonyi Alkotmány földjén Nagy Sándor és fia, Nagy József traktorosok tárcsázzák a fiatal gyümölcsös talajt

A csónakázó tó új gazdája

Május elsejéről új gazda, a II. kerületi tanács kezelsébe került a nagyerdői csónakázó tó, amelynek fejlesztését — a régi csónakokat és a kikötőt — teljesen rendezték. A II. kerületi tanács gondoskodott arról, hogy a csónakok száma gyarapodjon, s ezzel jobban kielégítse az érdeklődők igényeit. A régi csónakok mellett két új csónakkal és két darab kétszemélyes kajálkal bővült az „életmágyar”, amely még inkább vonzza a fiatalokat és idősebbeket is erre a kellemes szórakozásra.

A csónakázó tó környékét

is csinosítják, a tó közepén levő virággroppot a Kertészeti Vállalat dolgozói hozzák majd rendbe.

A II. kerületi tanács dolgozói egyébként sok gondot fordítottak arra is, hogy a május elsején felvonuló dolgozókat szép, szízes, utcák, zászlószínek illusztrált házak köszoentsék. Minthogy a felvonulók a II. kerületi tanácshoz tartozó utcákon, területeken vonulnak ki a Nagyerdőre, a II. kerületi tanács végrehajtó bizottsága felhívja a területen lakó dolgozókat figyelmét, hogy valóban tiszta utcákkal, terekkel és fellobogozott házakkal köszoentsék május elsejét.

Emlékezések

a régi nádudvari május elsejekre

Lassan, de szünet nélkül hullik lefele az idők fűdjéről az elpergett események levele, mint ésszel a falevél az avarba. Sokszor oly vastagon borítja be a földet, hogy kétfelkérni is lehetne: egyáltalában nyílt-e ott az avar alatt virág is? Ugyanígy nehéz, nagyon nehéz a szünet nélkül felidőző múlt események alól felidőzni a régmúltat. Különösen nehéz mostanában, hiszen a felszabadulás óta valóságos, mindent megváltoztató vihar dűlt hazánkban az életek, események, falvak és emberek felett és oly sok egyszerű új dolgot hozott ez a mindent felújító, világot formáló vihar — átalakulás. Az új társadalmi rend építése.

— Nehéz visszagondolni azokra a napokra, nehéz elmondani azt, ami akkor történt... — Így válaszolt Oláh Imre elvtárs a feltett kérdésre, hogyhát hogyan is ünnepelekedtünk Nádudvaron a múltban a május elsején? — Nem ünnepelekedtünk... — így foglalta össze emlékeit. — Az embernek szívében, lelkeiben benne volt a május elseje! — tiltakozott nyomban Oláh Imre elvtárs felesége... Az öreg Rásó Lajos bácsi elborongva emlékezett vissza fiatal éveire: — Hej, de szép idők voltak azok!

— Reményes szép idők! — teszi hozzá Rigó János, s az asztalra könyökölve elmereng. Nádudvaron a május elsejét nyíltan nem lehetett a Horthy-rendszerben megünnepelni. De azt nem tilthatta meg senki, hogy a kubikosok, a napszámok, a részeselek ne ünnepelekedjenek. Ünnepelekedtek. Hazamentek mind a kubikosok legjobbjai, hogy a Népkörbe ezen a napon elmehessenek. És ott?

Ahogy reggel megérkezett a posta, és ahogy úgy kilenc-tíz óra felé összegyűltek vagy húszan, hangosan felolvasták a Népszava május elsejéről való híreit. Aztán, ha volt híradás, hogy hogyan ünnepelekedtünk Budapesten, meg más országokban május elsején, azt is végig hallgatták. Aztán beszélgettek... — Reményes szép idők voltak azok! —

— Oly drága volt minden kis híreske a munkások győzelmeiről, hogy azt ma már el sem lehet mondani... — mondja Oláh Imre elvtárs. — S a hazamenetel sem volt olyan egyszerű. Kinek volt pénze akkor vonatra? Rigó János meg még mások is emlékeznek arra, hogy a tisztáruddi országúton dolgoztak, és onnan mentek haza május elsejére és az egész hosszú úton maguk előtt tolattak a talicskák.

A talicska kerekének zörögése azonban oly sokszor a jövőről zenélt... — A Népkörben aztán az ottidejében felszabadított a reményes.

— Amikor a bolsevikok tankjai összetörték a talicskák csontjait, akkor lesz nálunk jobb... Be sokszor sóhajtották el ezt a mondatot, nemcsak a Népkörben, hanem a végtelen hosszú országúton is. A Népkörben azonban talán még gyakrabban, és aki az olvasósobába tévedt, az rápillantott a rádióra is, a Népkör féltett kincse és eszébe jutottak a rádió hírei, a moszkvai rádió adásai, hírei... — Úgy szomjaztunk mi ezeket a híreket, mint gyermek a dudlót — mosolyodik el Rigó János visszaemlékezései közben.

Május elseje ünnepe ezek a hírek röppentek szájról szájról és addig ismeretlen nevek csendültek fel a nádudvari kubikosok, napszámok ajkán. Cselszabás, Magnitogorszk, Sztyálingrad... — A rádiót azonban délelőtt nem merték megszólaltatni, mert a csendőrök ugyancsak vigyáztak a Népkörre, meg az odajárókra, kiváltképpen az 1932-es nagy tüntetés és felvonulás után, amikor is kénytelenek voltak a nádudvari inszégerek között 11 nagyon bízárt kocsizni olyan fenyegetően léptek fel. Május

csendőrök is, hogy a rádióval nincs minden rendben, mert 11 óra után gyakorabban látogattak el a Népkörbe, mint egyébkor.

De a kubikosok sem estek a fejük lágýára. A rádiót az ablak mellé szerelték fel, éppen szemben az ajtóval, hogyha jönnek váratlan vendégek, gyorsan át lehessen kapcsolni. Másrészt az utcára is állítottak vigyázókat. Egyet a bejáratához a Dobó utcára, másikat pedig az ablakhoz a Balksay utcára. De még így is megesezték egyszer, hogy a csendőrőrsparancsnokot a rádiót hallgatók a folyosón vették észre. Kiss Lajos elvtárs volt éppen legközelebb és egy szempillantásnyi idő alatt átkapcsolta. Mire a csendőr beállt a budapesti rádióból felzendült az „Asszony, asszony, szép fiatal asszony jön jön meg a jobbik esze magának” dallama.

De hát ez igen ritkán esett meg. A vigyázók mindig kádjában figyelmeztették a bentlevőket a közelgő veszedelméről.

A verés, letartóztatás, az esetleges börtön sem rejtett vissza senkit, hogy meg hallgassa a moszkvai rádió május elsején esti adását. Mindenkik akarta tudni, hallani saját fülével, hogy milyen volt a május elseje Moszkvában... — Bizony gyakran megkönyyeztük a híreket... — Annnyira reménykedtünk a Szovjetunióban, hogy azt ma már nem lehet visszaidézni, — mondja Oláh Imréné.

— Tudtuk mindnyájan, hogy lesz még egyszer ünnep a vi-

lágón... — mondja Rigó János.

— Azt is, hogy ez a mi ünnepeünk lesz... — Etről beszélgettek, a lassan homályló tavaszi estében s ahogy a sötétség leszült s meggyújtottak a lámpát, egyre gyakorabban hangzott a kérdés, hany óra van?

Egyre lassabban teltek el a percek. Míg végül Kiss Lajos kijelentette: elvtársak, május-járt 11.

A két vigyázó búsan kibálgagott, a többiek pedig odátömörültek a rádió köré. Rásó Lajos, Kiss Lajos, Rigó János, Zágonyi Sándor, Jakab Lajos, Nyitrai Sándor, Szatmári Lajos, Gábor és Antal meg mások.

Rásó Lajos a rádióhoz lépett aztán egyszerre csak felhangzott a szó: — Magyar munkások!

Elvtársak!... — Ahogy teltek a percek a feszült figyelemben egyre jobban közeledtek a rádióhoz, úgyhogy végül a szó szoros értelmében egymáshoz bújva és szinte összelebegve hallgatták, hogy egyetlen szó kerülje el figyelmüket... — Amikor végetért, még pár pillanatig szinte mozdulatlanul meredtek a rádióra, aztán megrendülve egvenszedték fel. Egyet gondoltak mind. De egyikük ki is mondotta.

— Lesz még egyszer ünnepe a világon! — Ez a remény élte, edzett meg a nádudvari kubikosok és napszámok szárait... — Így télt el május elseje Nádudvaron a múltban. — GRANDPIERRE LAJOS

Hogy is volt a mese?

Az elmúlt hetekben két nevelőintézetbe látogattunk el. Az egyik a hajdúnánási fiú nevelőintézet, a másik a debreceni Zrínyi Ilona leány nevelőintézet.

Hajdúnánáson a régi szakmunkásképző intézetet alakították át nevelőintézetnek. Az első megismerés, hogy a kapu tárva, nyitva volt. A hosszú udvaron egy kis kék bemelegítő fiúval találkoztunk, aki kérdésünkre megmutatta, hogy hol van az igazgatói iroda. Közben közölte velünk, hogy azonnal ebéd lesz, most lett vége a tanításnak és ő meg valahol elhagyta a sapkáját, azt keresi.

Major András igazgató vezetett végig bennünket a szép intézetben. A régi szakmunkásképző intézetet igen szépen rendezték át. Amikor mondtuk, hogy a kaput nyitva találtuk, az igazgató azt felelte:

— Nálunk nem is lehet csukott kapu találni, legfeljebb éjszaka. Mi a szabadságra neveljük ezeket a kis fiúkat, azt akarjuk, hogy ne a bezárt kapu tartsa vissza őket a szökéstől, hanem megszeressék a helyet és ne kíváncsozzanak el.

A hálószobák tarkavirágos huzattal bevont ágyai, a hideg, meleg vízű fürdőszobák, a társalgó szép szőtteivel, a rádió a szobákban, mind, mind a meleg szeretet gondoskodást mutatják.

Amikor ott jártunk, éppen déli ebédre sorakoztak. Nyolcvan szöke, barna kislány, III. IV. osztályos tanulók, van közöttük olyan is, aki már korosabb. A növendékek nyolcvan százaléka állami gondozott. Legtöbbnek nincsenek szülei.

Népi demokratikus államunk kényelmes, szép otthonot biztosít ezeknek az árva emberpalántáknak. Különböző gyermekek kerülnek itt össze. Van közöttük csendes, szerény, de van közöttük nehéz eset is. Van olyan, aki már 10 éves korában szenvedélyesen dohányzott, volt amelyik ivott, vagy csavargott. Egyik odakerült gyerek 10 éves korában már kerékpárt is lopott, nevelőszülei nem törődtek vele, nem volt otthona, csavargott, ivott. Most itt igen jól tanul, nagyon szeret olvasni. A nevelők minden gyerekkel külön-külön foglalkoznak. Minden gyereknek a szívéhez külön út vezet, más és más módszerekkel kell hozzáérni. A kis fiú, akivel belepöcsünknek találkoztunk, szintén nehéz eset. Fegyelméletlen, kissé ideges. Persze nem lehet megtudni, hogy amíg ez a gyerek idáig jutott, mennyi mindent élt át, mennyi elszomorító, nem gyermeki élménye van. Ezeketől akarják megszabadítani a nevelők, hogy gyermekeké váljon, igazgyermeké, akinek szótárakozásai, vágyai és elgondolásai gyermekiekké. Ez csak akkor sikerül, ha a nevelő akkor közel kerül a gyermekhez, hogy az elmondja mindazt, ami ott van a lelke mélyén. Nehéz és kimerítő, de nagyon szép munka ez. A gyerekek nyitott kapu ellenére sem szöknek el az otthonból, nem, mert szeretik a nevelőintézetet, a nevelőket is. G. S. II. éves kislány, aki már megjárta a rendőrséget is kislány korában, soha nem nyúlta már semmire sem. Nem is látta értelmét, van mindene, nincs szüksége semmire. Addig is csak a rossz környezet vitte a rossz útra. Az első pár hónapban megpróbálta, hogy kisértőt látott a nyitott kapun, de magától visszajött, mert már otthonának érzi ezt a házat, szereti a nevelőket, mert ő is érzi a szeretetet.

Ruhájuk nem egyenruha. A falujátság táblán láttuk többek között ezt a pár sort:

...Az árva gyerekeket régen árvaházba vitték, leleceken hívták őket és csikos ruhát adtak nekik. Az alirás ez volt: Orosz János IV. oszt. tan. falujátságserkesztő és könyvtáros. Most nincs ilyen csikos ruhás megkülönböztetés. Különböző csinos fiúruhákban járnak a gyerekek, ápoltság és tiszták és milyen ügyesek, arról tanuskodnak a

szakkorok, a fúró-faragó, bábszakkör, nyúl- és sertésenyésztő kör.

Egyben azonban mindannyian egyformán gondolkodnak. Minden gyereknek legnagyobb vágya, hogy megtalálja szüleit, vagy valamilyen hozzátartozóját. A lelkes nevelői kar, élén Major András igazgató elvtársal, mindent elkövet, hogy felderítse a gyermek valamelyik hozzátartozóját.

★
A lányoknál még nagyobb a probléma. A Zrínyi Ilona leánynevelő intézet igazgatójával beszélgettünk erről a napokban. Ötvennyolc kislány lakik az intézetben. Ezek a gyerekek vagy más gyermekotthonból, vagy

Részlet a Könyvsepecske című mesejátékából

nevelőszülőktől, esetleg szülőktől kerültek az otthonba. Sokan közülük teljesen árva, nincsen senkiük. Pársoros írás igazolja, hogy mi a nevük és az anyjuk neve. Néha még ennyi sem. Vagy házasságban kívül születtek, vagy a szerencsétlen otthoni körülmények miatt kerültek az otthonba. Több kislány van, akiknek vannak szülei, de nem törődnek velük. Vannak elvált szülők gyermekei is.

A kislányok szeretnek itt lenni. Hogy is ne szeretnének. Kedves, meleg otthonuk van itt, szeretik őket, gondozzák, szép ruhákat kapnak, járnak moziba, színházba. Igen szép kis ruháruk van, matrözruha, kis piros kardigánok, kötények, hajjukban nagy piros szalagok virítanak. Amikor ott voltunk, már megebedéltek, s kint játszottak az udvaron, szaladgáltak, cicáztak, kötéllal ugráltak. A gyerekek jól tápláltak, vidámak, egészségesek. Egész télen egyetlen beteg nem volt az intézetben.

Szeretik őket a nevelők és államunk ellátja őket minden jóval, gondtalanul élnek, tanulnak, játszanak. S ezek a gyerekek valamire mégis vágnak: arra, hogy tartozzanak valakihez. Ez a nagy probléma, amiről beszélni kell.

Az idén a gyerekek előadtak két mesejátékot. Szép, csillogó díszes ruhákban libbentek a színpadra a kislányok. Ügyesek voltak, kecsesek, bájosak. Az egyik mese, amit előadtak „Könyvsepecske”-ről szöjt. Azok közül, akik látták, sokan könnyeztek. Arról szól a mese, hogy egy kislány mindig sírt, mert otthon a szülei állandóan veszekedtek, rosszul éltek, nem volt szép otthonuk. Megtudta ez a kislány, hogy ez azért van, mert szüleinek elrabolták a szívét. S Könyvsepecske elindult, hogy megkeresse.

Hosszú, hosszú úton kellett mennie, az út sok fáradsággal járt és sok megpróbáltatással. S a végén megtalálta szüleinek elvesztett, szeretettől lángoló szívét...

A kislány, aki a Könyvsepecske szerepét játszotta, otthon is találkozott hasonlóval, az ő szülei is szétváltak, ott hagyta őket az édesapja. S ezek közül a kislányok közül mennyien keresték már a szívét, amely érték doboz, s mely érték aggódik. Egy szöke dunai kislány, Ilcsuka, valahonnan Szeged környékéről került az intézetbe. Van apja is, anyja is a könyvtáros. Egy sokszor írt már haza, de négy esztendő alatt soha meg nem látogatták. Egy másik kislány szünidő előtt levelet írt az édesanyjának és megkérte, hogy most

egy kicsit hadd menjen haza, úgy szeretne, úgy mint más gyerekek egyszer otthon lenni a szülői háznál... De választ nem kapott a levelére.

A vasárnapok és a szünidő napjai nem olyan vidámak, mint a hétköznapok. A gyerekek egy részének van valamilyen hozzátartozója és azok meglátogatják a gyereket. S azok, akikhez soha nem jön senki, könnyes szemmel, keserű szájjal nézik őket, valami fájdalmas irigységgel. Hiába a nevelők minden erőlködése, akik ilyenkor szöktak a legjobb, legdúsabb szöktakási programot kitalálni. Mégis könnyes szemmel, kedvetlenül játszanak egymással a közös sorsú gyerekek a vasárnapokon.

Az egyik kislányt örökpedagógusok nevelik őket. A városban a nevelés és egyben az ifjúság nevelésének ügye nemcsak a pedagógusok ügye, hanem az egész társadalomé. Budai elvtársnőnek az a véleménye és úgy is van, hogy egészen bizonyos, hogy vannak a városban és mindenfelé olyan családok, akiknek életéből hiányzik a gyermek, vagy ha már van is, szívesen teremtene nekik bensőségs, meleg kapcsolatot egy kedves és igen jólnevelt gyermekkel. Ezeknek a gyerekeknek nem anyagiakra van szükségük. Mindennel el vannak látva, nincs szükségük anyagi támogatásra. Amire megis szükségük van, az semmibe se kerül. Pár kedves szeretetteljes szó, vasárnapi látogatás, gyengédség, ami csak feléje irányul, hogy érezze, ő maga is fontos valakinek. Hogy érezze, hogy az intézetben kívül is van neki hozzátartozója, aki remélhetőleg, aki őra is gondol, aki meglátogatja.

Az egyik kislányt a múltkoriban meghívta egy család és azóta is csak arról beszél, hogy volt, mint volt náluk, minden héten ír nekik levelet, hűségesen ragaszkodik hozzájuk, bár a család többet nem látogatta meg a gyereket.

A múlt árvaházaiában lelkiileg elnyomott kisgyermeknek nőttek fel. Olyan alázatos felnőttekké neveltek, amelyet megkívánt a múlt rendszer. A mi nevelői intézeteinkből jólnevelt, bátor, öntudatos gyermek lép ki az életbe. Minden jóval elhalmozódik bennük. De amikor kikerülnek az életbe, szükségük van továbbra is a társadalom szeretetére és gondoskodására. A társadalom emberekből áll, s a mi társadalomunkban minden embernek kötelessége nevelni a gyereket, gondozni és szeretni, mert a mi gyermekeink.

Hogy is volt a mese? Erv kislány elindult és megkereste a szülei szívét. Sok, sok kislány és kislány keres ilyen erő, meleg s ivást, olyat, amely őt szereti. Keres olyat, aki szülő helyett mint hozzátartozó közeledik hozzájuk. Biztatná őket a tanulásban és erőt adna a jövő életükben. Olyanokat keresnek, akik pótolhatnák némileg a családi nevelést, ahol a legmélyebb emberi kapcsolatok születtek...

Bizonyos vagyok, hogy ezek a kislányok és kislányok sok erő és meleg szívet találnak.

Kapusi Erzsébet

Századok viharát élte át a balmazújvárosi fiúiskola. 500. évfordulóját ünnepelte vasárnap nemcsak a hajdúnánás, hanem a Tiszántúlnak is egyik legrégebbi oktatási intézménye. A XV. század közepén már betelepítésre és írásra tanították itt a Hortobágy szélén a gyerekeket. A kurucz világból, a szabadságharcból, majd a későbbi időkben fennmaradt írások, naplók, díjlevelek azt bizonyítják: számottevő iskolája volt ennek a vidéknek a balmazújvárosi fiúiskola. Ma már oldalakat tesz ki annak a listának a szövege, amelyek az itt tanított nevelőket veszi számba. 1613-tól nem hiányzik egyetlen név sem közülük. A legismertebb, a legnevezetesebb a Varga család, Varga Miklós már ennek az iskolának volt az igazgatója, s nyomába hár, id. Varga Antal lépett, s itt követte unokája is, Varga Antal — s a család több mint 80 esztendeig adott igazgatót. Ebben az iskolában szerezte az első ismereteket Veres Péter kétszeres Kossuth-

Ötszáz éves a balmazújvárosi fiúiskola

díjas író, három esztendővel ezelőtt itt tanított Sarkai Imre Kossuth-díjas — amikor a Kőrösmentés filmjéhez elnényet gyűjtötte. Az iskola mostani igazgatója K. Nagy József pedig fiatal írónemzedékünk tagja.

A régi, mestergerendés épületek helyén 50 évvel ezelőtt egy tömbbe került a nyolcosztályos, a hozzá tartozó felszereléssel és most már napközli otthonnal. A feldíszített iskola udvarán tartották meg vasárnap délelőtt a megalapításának 500 évfordulóját ünnepelő iskola nevelői és tanulói emléktünetesüket, Vidám, jókedvű fiataloktól körülvéve ülték a „régis iskolások”, s ott volt közöttük Veres Péter is. Csapó István, a Hajdú-Bihar megyei Tanács oktatási osztályának helyettes vezetője mondott ünnepi beszédet. Borbás József igazgatóhelyettes — aki szintén ennek az iskolának padjában tanult — és Grodics Antal, a nevezetes évforduló alkalmával kapta meg a kiváló tanító kitüntetést.

A második ötéves tervben gyorsan fejlődik az öntözési gazdálkodás és az állattenyésztés a Hortobágyon

A második ötéves terv irányelvei alapján fokozottabban megvalósítja első ízben a Tiszántúlon a hajós öntözést. Csatornákon laposfenékű speciális hajók járnak, amelyekkel a csatorna partjairól 100-100 méteres területet tudnak mesterséges esővel, szivattyú segítségével ellátni. Ilyen módon 600 holdon tudnak öntözni. A csatornák már keszen is vannak. Öntözni fognak Malcev-féle talajműveléssel természetesen kukoricát is. De egy 10 holdas táblán rizst is termelnek, de ezt a rizst már nem árasztják el, hanem permekezéssel öntözik.

A terv az, hogy tovább javítsák a hortobágyi szikes talajt és megvalósítsák ezzel a kukorica nagyobb arányú termesztését. A pusztán új esztendő házak sora is épül, új gazdasági épületeket hoznak tető alá, hogy meg jobban megvalósítsák a pusztai képe a második ötéves terv során.

A borsói gazdaság már az új ötéves terv első évében megvalósítja első ízben a Tiszántúlon a hajós öntözést. Csatornákon laposfenékű speciális hajók járnak, amelyekkel a csatorna partjairól 100-100 méteres területet tudnak mesterséges esővel, szivattyú segítségével ellátni. Ilyen módon 600 holdon tudnak öntözni. A csatornák már keszen is vannak. Öntözni fognak Malcev-féle talajműveléssel természetesen kukoricát is. De egy 10 holdas táblán rizst is termelnek, de ezt a rizst már nem árasztják el, hanem permekezéssel öntözik.

A terv az, hogy tovább javítsák a hortobágyi szikes talajt és megvalósítsák ezzel a kukorica nagyobb arányú termesztését. A pusztán új esztendő házak sora is épül, új gazdasági épületeket hoznak tető alá, hogy meg jobban megvalósítsák a pusztai képe a második ötéves terv során.

Hathatós segítség a tibeti parasztságnak

Tibet parasztsága 500 000 jüan hosszú lejáratú hitelt kap a kínai népi kormánytól Ezenkívül nagy vetőmag- és takarmányállományok vannak átban a tibeti fennsíkra. A kínai kormány mezőgazdasági eszközökkel is segíti a tibeti parasztságot.

mányállományok vannak átban a tibeti fennsíkra. A kínai kormány mezőgazdasági eszközökkel is segíti a tibeti parasztságot.

ID. PAPP ALBERT visszatejt

talatával beszél gazdálkodásáról, a termelőség növeléséről. Megpróbálta már ezt az utat, amelyiken most jár, de akkor szakított vele, a szíve miatt, mások hangjára.

1953-ban történt — ahogy meséli, Közmegecsülésnek örvendett a községben, jó gazda hírében állott, s ma is abban áll. Példáit akart mutatni a többieknek, belépett a Rákóczi Tsz-be. Dolgozott ügy, ahogy idős korra engedte. Izmai mellett esztét, fejét, sokéves gyakorlatát használta s ahol csak szükség volt erre, mindenütt ott volt. A meggőzödések azonban meg hiányzott belőle, még maga sem tudta eldönteni, hogy jó lesz-e az új út, vagy sem. Töprengött, gondolkodott, vívódott. Nehéz lenne papírra vetni a sok álmatlan éjszaka gondolatát. Hallgatott mások szavára — kilépett. Pedig szöke keresett, a maga mondanása szerint is többet, mint amennyit azelőtt. Újabb próbálta az egyéni, fiávil. Ment, mert szorgalmas ember és a fia is az. De mégsem olyan volt már, mint régen, évekkkel, évtizedekkel ezelőtt, amikor földje körül ugyanolyan emberek dolgoztak, mint ő. Beleköszött az újba, a fejlődésbe, s ez nem hagyta nyugton. Hej, de sokszor elnézett a tsz földje felé, de sokszor akaratlanul

is arra vitt az útja. Most sem volt nyugta, a vívódás tovább tartott...

Tavaly aztán a fia megunt a földet, elment az Öntöző Vállalathoz. Egyedüli maradt idős Papp Albert.

A föld, a 15 hold sajátja volt, de... Dolgozott, amennyit csak egy ember dolgozhat, de mégsem úgy sikerült már, mint evekkel ezelőtt, amikor egy telt zsák búzát könnyedén kapott a vállára. Az évek eljártak felette. Érezte ezt, s érezte azt is, most már nem tud győzni. Nem bírja erővel. Meg a szíve is húzta, egyre húzta vissza — és a szíve győzött. 1956. január 29-én neve ismét ott volt a belépési nyilatkozaton, amelyik egyben fogadalm is volt, hogy most már végeppén szakított. Újra és most már végleg a közösben akar dolgozni. Számították rá a tszben, mert ismerték Papp Albertet. Szükség volt szorgalmára és tapasztalatára. Nemrég dolgozik, mindössze 5-6 hete — amióta a tavaszi munka megkezdődött. Azóta mind kevesebbet és kevesebbet nézeget a kis nadrágszíj parcellák felé, most már szívvel, lélekkel ott van azok között, akikkel valamikor még együtt szárt a dülöbön, együtt vetett, együtt aratott. Most már magának érzi a tsz-t, s örül

mindenek ami jó, annak a 20-25 munkaegységnek is, amit azóta szerzett, amióta dolgozik. Könnyebb a szöke, jobb dolga van. Nem kell már sötétben, nem húzza az íjat, meg csak egy kis ereje van. Megbeszélük, s bárki kérdező meg a tsz tagjától, hogy szeretik-e? Nem engednék kenyi pedig most sem, szinte úgy mondják, nyakas. A földnek most is szerelmese.

Egy rövid történetet hallottam róla, amelyik talán legjobban állítja Papp Albert gondolkodását. Napokkal ezelőtt mütárgyazták az ösi vetéseket. Id. Papp Albertet bízták meg a vezetéssel. Jó pár tsz tagot adtak mellé. Ő volt az irányító, dolgozott is, úgy, ahogy sok éven át megszokta. Delfeiség nem is volt semmi baj, talán nem is lett volna, ha két fiatal tsz tag nem kezd lustálkodni, ami sehogy sem teljesített Papp Albertnek. Először szörlongatta őket, kerte, magyarázgatott. Úgy, ahogy beszélt nekik a földről, a termésről, talán még két ember sem tudna Bárdont. Volt félrele, de egyszer ez is a végre ért. A két tsz tagot haza zavarta:

— Ha nem tudtok dolgozni becsülettel, akkor ne is gyertek ide! — kiáltotta most már mérgesen, ahogyan régen látták meg. S ettől kezdve még jobban megszerették id. Papp Albertet, aki már a közös úton halad, a közösben dolgozik a tsz tagokkal, ezért harcol, hogy virágozzon a termelés, a tsz, s örül

”
Április 1-én közösen került a Hajdúgyár és Táncsics Cipő és össevonás kültáncsics Cipőgyár jából nagyon nagy gel bír.

Nem tudni, hogy rek milyen sejtések várták az össevonás gyár ügyeinek re. Tény az — most má pithatjuk —, hogy nagy változásokon egy hónap alatt a Cipőgyár, helyesebb dúsági Bor- és Cipő szörményi úti üzeme szembeállóbb változá cipőgyár sorozatos sítí tervét, nem mara népgazdaságnak.

Az első negyedév hónapjában az üzeme terve teljesítése mell két és félezer cipőt gyártani „adosság” címen. A lemaradás a dolgozók. Bár a gyártott áruknak csak zaléka volt elsőszere eredmény mégis arra kodott, hogy a cipőgy zói is képesek me munka véget.

A második negyed évben biztató eredm. A „Neplap” is hírt április 13-án, hogy a

ismét adósságnak csmálással kezd a negyedévet.

Ennek a közleménynek visszhangja lett az országban. Az alja üzemszében tott átcsoportosítás hátráltatta az ottani első nap a munkát azon a napon, amelye mejelent, a napi terése mellett a készár dásból húsz pár mar rilis 15 óta az alja

Otan újjak körül az Eptók Kossuth L. turothonának egyik Dél van, ilyenkor es az élet. A sarokban rakott szekek, asztalok a falon mindig tartó mozdulatlanok, tak volna, mervén bele a csendességbe, mulo percek toml figyelik ilyen türelme a mi halk beszélge hallgatják? Ki tudja.

Otunk közül egyedgyok fiatal, a többie idős emberek, ketten nen a hetvenen, ketazon is jóval túl. Szvateran építőmunka kipróbált harcosai a mozgalomnak, akik é at nem fáradtak el foggal, körömmel a igazságáért, s a leterror idején is hitte lágnak eljöveteleket sokszor be drágan ke fizetnők nekik ezt a len hitet. Erről besz

KARLAP

— Körübelül ötve ezelőtt, amikor a otthonában, a Margit Margit-fürdő alakult zenekar, pontosan a tét egy igen emléke. A szociáldemokráta tósége elhatározta, ban az évben a munk tartják meg a mun pot majus eslejen. M természetesen nem e bele, hanem elh hogy magunk szerve a debreceni munká csak azért is ünnepe. Dohánygyár előtt a reszött tartottunk, ep kor a munkások zón volna a munkahely álltam ki a porond

ÉS A MUNK

— A dolog ezzel leszen még nem volt

Éljen a Szovjetunió népei és a magyar nép megbonthatatlan barátsága!

„Egyszerre nem megy minden...”

Április 1-én közös irányítás alá került a Hajdúsági Bőrgyár és Tánácsos Cipőgyár. Ez az összevonás különösen a Tánácsos Cipőgyár szempontjából nagyon nagy jelentőséggel bír.

Nem tudni, hogy az emberek milyen sejtések alapján várták az összevonástól a cipőgyár ügyeinek rendezését. Tény az — most már megállapíthatjuk —, hogy valóban nagy változásokon ment át egy hónap alatt a Tánácsos Cipőgyár, helyesebben a Hajdúsági Bőr- és Cipőgyár Bőrszirményi üti üzeme. Legszembetűnőbb változás az, hogy a cipőgyár sorozatosan tejesíti tervét, nem marad adósa a népgazdaságnak.

Az első negyedév harmadik hónapjában az üzemenk havi terve teljesítése mellett közel két és félszer cipőt kellett legyártani „adósság törlesztés” címen. A lemaradást pótolták a dolgozók. Bár az összesen gyártott áruknak csak 75 százaléka volt elsőosztályú, az eredmény mégis arról tanúskodott, hogy a cipőgyár dolgozói is képesek megfogni a munka végét.

A második negyedév nem indult biztató eredményekkel. A „Néplap” is hírt adott róla április 13-án, hogy a cipőgyár

Ismét adósságszínalással kezdte a negyedévet.

Ennek a közleménynek nagy visszhangja lett az üzemben. Az alja üzemszabály végrehajtott átcsoportosítás ugyanis hátráltatta az ottaniakat az első nap a munkában. De azon a napon, amelyen a cikkek megjelentek, a napi terv teljesítése mellett a kétszáz lemaradásból húsz pár maradt. Április 15 óta az alja üzemszab

napról napra 100—150 páros előnnyel dolgozik.

Nem véletlen, hogy az alja üzemszab ennyire megjavította munkáját. Annak köszönhető, hogy Méhes János igazgató, miután meggyőződött a dolgozók igazáról, Farkas Józsefné diszpécseret megbíráta, a dolgozókat pedig megnyugtatta, hogy elégteltet kapnak abban az esetben, ha valóban bebizonyítják napokon belül, hogy nem „immel-ámmal dolgoznak”.

A baráti, emberséges hangot hallva jobb kedvvel dolgoztak a fárahúzó és néhány nap múlva szép eredményeket értek el.

Nemcsak az aljaüzemben dolgoznak ma jobb kedvvel.

Az egész üzemet új, eltető levegő járja át.

A művezetőktől kezdve a portásig mindenki vidámabb. Persze azért, mert van ok a vidámságra.

Mikor Méhes elvtárs igazgató lett, a gyár udvara rendezetlen, szemetes volt. Az irodáépületek és a Faipari Vállalat között húzódo pusztá kert szemléltető hely volt. Ha egy idegen betévedt az üzembe, biztos, hogy nem találta meg az irodákat, mert sehol nem volt egy felirat, utbaigazító szó.

A cipőgyárból eltűnt a rendtelenség, a szemét. Abban a pusztá kertben most, amelyre évekig senkinek sem volt gondja, *Prokop László* sokgyermekes cipőgyári dolgozó veteménye zöldell. A gyár udvara tiszta, rendez. A szemetgyűjtő hely ki van jelölve. Az irodák ajtajára ki van már írva, ki található az ajtó mögött.

A külsőségekben megmutatózó változások is jó hatással voltak eddig a dolgozókra.

De jó hatással lesznek azok az intézkedések is, amelyeket májusban a minőségi munkára való ösztönzés érdekében tesznek meg.

A cipőgyárban eddig nem volt olyan premizálási rendszer, amely a művezetőket minőségi munka követelésére, a szabásokat anyagtakarékos

az új premizálási rendszer

alkalmazására. Májusban be is vezetik az új rendet, ezen a területen is. Várható, hogy az eddiginél is jobb kedvvel dolgoznak a cipőgyáriak és elérik, hogy a legyártott áruk 88 százaléka lesz első osztályú. A tapasztalatokat összefoglalva: megállapíthatjuk, hogy a cipőgyárban átvételtes változások vannak. Megkezdődött

ságra, a dolgozókat pedig kiváló dolgozó feltételek elérésére ösztönözni. Ezzel magyarázható részben, hogy a cipőgyár állandóan minőségi problémákkal küzdött, hogy okleveles sztahanovista rengeteg van az üzemben, de szakma kiváló dolgozója alig egy-kettő.

Kísérletek történtek már

al kollektívá összekovácsolódása

s ennek nyomán javult a termelés. A gyár sem az első negyedévet, sem április hónapját nem zárta adóssággal. Ugyan, hogy áprilisban az előírt 88 százaléka helyett 83—84 százaléka volt az első osztályú áruk minősége. Azonban egyszerre nem megy minden!

P. J.

Földes új sütőüzemet kapott

A napokban adta át a megyei tanács élelmiszeripari osztálya és a Hajdúsoboszlói Sütőipari Vállalat igazgatója Földes községnek az újonnan épített, korszerű kétkemences sütőüzemet.

Az új sütőüzem a legkorszerűbb van felszerelve. A munka megkönnyítését és gyorsabb tételét segítik a dagasztó, kiflisodró és egyéb sütőipari gépek. Az üzem helyiségei — a tágas és világos

dagasztóterem, a só-, zsák-, liszt-, kenyérraktár, kisütőterem, az öltöző és mosdó helyiség — modernek és gondosan tervezettek. Az üzem munkavédelmi berendezésekkel is jól van szerelve. A munkatermekben például légtisztítók működnek. Önműködő berendezés biztosítja a folyamatos hideg, meleg víz ellátást az üzemtől 100 méterre levő ártézi kútból.

Újabb három géppalomás teljesítette tavaszi tervét

Lapzárterek érkezett. A proletár nemzetköziség nagy ünnepekén tisztelték a vállalat újabb három géppalomás teljesítését: a *Debrecenti, Hajdúházi és a Hajdúsoboszlói Géppalomás*. A hajdúsoboszlóiak, ahogy jelezte, tervüket 103 százalékra

teljesítették, tehát vállalásukat túlteljesítették. A *Debrecenti Géppalomás* is felül vannak a 100 százalékon s a legjobb két traktoros, *Döngő Sándor* és *Fülöp Bálint* pedig már tavaszi tervüket 300 százalékon felül teljesítették.

RÉGI és MAI Május elsejék.

ÉPÍTŐMUNKÁSOK EMLÉKEZNEK.

Oten üljük körül az asztalt az Építők Kossuth Lajos Kultúrthozonának egyik termében. Dél van, ilyenkor csendes itt az élet. A sarokban egymásra rakott székek, asztalok, s a képek a falon mintha örökké tartó mozdulatlan fogadtatók volna, mereven bámulnak bele a csendességbe. Talán a múlt percek ovallibbenését figyelik ilyen türelmesen, vagy a mi halk beszélgetésünket hallgatják? Ki tudja...

Ötünk közül egyedül én vagyok fiatal, a többiek mind idős emberek, ketten alig innen a hetvenen, ketlen pedig azon is jóval túl. Sokat átéltek a múlt építőmunkások ok. Kipróbált harcokat a munkaszabályozásnak, akik egy életet át nem fáradtak el küzdeni fogal, körömmel a munkások igazságáért, s a legsötétebb terror idején is hittek mai világunk eljövételében. Pedig sokszor be drágán kellett megfizetniük nekik ezt a történelmi hitet. Erről beszélgetünk

KARDLAPOZÁS ÉS BORTONBÜNTETÉS AZ ÜNNEPLÉSÉRT...

— Körülbelül ötven évvel ezelőtt, amikor a munkások otthonában, a Margitban (volt Margit-fürdő) alakult a fűvőzenekar, pontosan akkor történt egy igen emlékezetes eset. A szociáldemokrácia párt vezetősége elhatározta, hogy abban az évben a munkások nem tartják meg a munkaszünetet május elsején. Mi, fiatalok természetesen nem egyeztünk bele, hanem elhatároztuk, hogy magunk szervezzük meg a debreceni munkásszövetés csak azért is ünneplünk. A Dohánygyár előtt zenés ébresztőt tartottunk, éppen amikor a munkások zöme ment volna a munkahelyére. Én álltam ki a porondra, s fel-

mostan. Sok évtized távlatából bukkannak elő a homályos képek, s az öreges, itt-ott már remegésbe csukló hangok nyomán újra eleven valóság-gá válnak a régi nagy tünemények, a régi sztrajkok, a régi május elsejei felvonulások.

Igen, a régi május elsejék, sok-sok kedves emlékekkel. Mennyi derűs májusi napsütés villan most bele a visszaemlékezés ködébe. És mennyi fura-fangra, merészségre volt szükség, hogy a csendőrszironyok, rendőrkordonok, különféle megfélemlítések ellenére is kiharcolják maguknak minden május elsején ezt a derűs napsütést. Az idős építőmunkások büszkén emlegetik, hogy akármilyen tiltó rendelkezést hoztak is az urak, a legszebb tavaszi hónap első napját minden évben megünnepelezték. *Kozma A. Lajos* elvtárs így emlékezik ezekre az időkre.

szólítottam az egybegyűlt tömeget, hogy aki igazi munkásnak érzi magát, az most azonnal induljon velünk a Nagyerdőre. Még be sem fejeztem a mondkámot, a rendőrök már ott termettek, s úgy megkardlapoztak, hogy a nyomait még ma is érzem. De a május elsejei ünneplést meg is megtartottuk. Leállt a Dohánygyár, később a vagongyárban és a kefégyárban is be kellett fejezni a munkát, mert a munkások többsége kiköszöködött a gyárból, bármennyire is őrizték a kaput. Igaz, hogy utána két héttig ültem a börtönben, de megérte.

ÉS A MUNKÁBÓL VALÓ ELBOCSÁTÁS...

— A dolgot ezzel természetesen mag nem volt befejezve,

hogy Kozma elvtársat lecsukták — szövi tovább az emlé-

kezés fonatát *Tarcsai Mihály* elvtárs. Másnap a dohánygyárból, a vagongyárból és a kefégyárból az ünnepi munkások közül egy csoport elbocsátott. De hiába találtak ki bármit a megkorlátozott, a következő évben megint csak megtartottuk a május elsejét. Hiába fogtak össze ellenünk és a munka ünnepe ellen az építőmesterek, az úgynevezett Mesteri Szövetségben — amit csak kutyaszórvetés néven nevezünk — rajtuk soha nem tudtak kifogni. Es hiába- való erőlködés volt a város vezetői részéről az a tálalom

DE AZÉRT ÜNNEPELTÉK A MULTBAN

— Bizony rossz emlékek tűznek egyik-másik régi május elsejéhez. Akik akkor ki mertek állni az ügy mellett, a munkások ügyének védelmében, azoknak sok mindennel számolniuk kellett. A május elsejei ünnepek szervezőit feketelistára vették, ami az azal járt, hogy munkát sehol nem kaptak. Rádásul még az ünnepe után 2—3 napra be is csukták őket. Arról meg ne is beszéljünk, hogy a fogházban hány pofont és mennyi botot kellett elviselniük. A régi világlág urai az üléssel soha nem fukarkodtak, az elvtársak gyakran tapasztalták ezt a saját bőrükön.

— Hadd mondjak el én is egy esetet a magam élményeiből — veszi át később a szót *Burai András* elvtárs. — Tizenkilencben, amikor a megszálló csapatok itt voltak, Popovics városparancsnok basáskodása idején a szakszervezetben elhatároztuk, hogy május elsejét a Nagyerdőn ünnepeljük. Igen ám, de körben mindenütt szuronys katonák őrizték az erdőt. Nagynehezen, mellékutakon azért sikerült a fele-

is, mely szerint május elsején nem volt szabad az erdőn gyülekezni. Rejtett évenyeken, az örökét kijátszva, egyenként belopóztunk az erdőbe, s a városról 3—4 kilométerre, a megbeszelt helyen megtartottuk a szokásos ünnepélyünket. Elhallgattunk, néhány pillanatra csendbe fullad a társalgás. De csak anyai időre, míg az emlékek tárában újabb képre nem bukkan a megáradt visszaemlékezés. Aztán az óshajjú, óshajuzsni 77 éves *Kulcsár István* elvtárs hangja tör meg a csendet.

ségemmel együtt a megbeszelt helyre eljutni. Este aztán, mikor zöld gallyakkal a kezünkben hazafele igyekeztünk, elfogtak a románok. Bevitték az őrszobára mindnyájunkat s kinek-kinek hány levelet számláltak meg a kezében tartott gallyakon, annyit lelt követelték szabadon bocsátási váltásdíj. Szerencsétlenségünkre nekem is, a feleségemnek is jó nagy ág volt a kezünkben, úgyhogy a nálam levő pénz nem volt elég a váltásdíjra. Erre hazaküldtek pénzláért, de a feleségem ott foglalt biztositéknak, míg vissza nem érkeztem.

Ilyen világ volt akkor. S hogy ma milyen, annak elbírálásához nem szükséges az írott szó. A betűk helyett beszél az élet, az emberek ruhája, a kárikatok, a zsúfolt szórakozóhelyek, s ezer és ezer egyéb tény, melyekben mindben a megváltozott, szebb élet valósága tükröződik. Az a valóság, mely értelmet ad a munkának, s mely olyan szép-pé, ünnepélyessé, évről évre emlékeztetesebb teszi a munka ünnepeit, május elsejét.

VARGA BENEDEK

Szépítsük városunkat

Az elmúlt években a városi tanács különböző társadalmi szervek és a város lakosága is nagyon sokat tettek a város külső arcának szépítésére, a háborús események nyomainak eltüntetésére. Új házak épültek a város külső részén, talán még több is, mint a fő közlekedési útvonalakon. Igen sok történt az utcaképet elcsúfító, legtöbb esetben izléstelen cégtáblák megfelelő pótlására, az utcákon dísztelenkedő ideiglenes építmények eltávolítására, parkok, gyermekjátszóterek létesítésére, Nagyerdő pusztuló parkjának felújítására, műemlékek, történelmi és városépítészeti szempontból jelentős épületek helyreállítására. Ez utóbbiak közül elég csak a történelmi emlékü Nagytemplom teljes renoválását, a város háza külső- és belső helyreállítását, a Bajcsy Zsilinszky utca sarkán álló, XVIII. századi polgári lakóház, a Kis-templom mellett szintén ez időből származó parókia külső rendbehozatalát említeni. Ezek a helyreállítások arról tanúskodnak, hogy az építészektől és a város műszaki szakembereit valóban szívükön viselik a történelmi értékű városunk egykori múltját őrző emlékek megővését.

Sajnos azonban, hogy a történelmi és építészeti szempontból is jelentős épületek karbantartása, vagy helyreállítása körül még ma is sok a kívánnivaló. Elég csak a Széchenyi utca 6. sz. ház sorsára utalni, amely egyik legrégebbi épülete Debrecennek. De vannak régebbi és újabb középületek ma is szép számmal, amelyek a háború után 10 évvel is magukon viselik a háborús események nyomait. A helyreállításnak nem is mindig pénzügyi fedezet hiánya az akadály. A Déri Múzeum külső homlokzata háborús sérüléseinek helyreállítására már két ízben volt meg a fedezet, azonban nem sikerült rá vállalatot kapni. Évről évre csak ezért maradt el a helyreállítás.

Tudjuk, hogy anyagi téren sem a közületeknek, sem az ingatlankezelő vállalatnak nincsenek korlátlan lehetőségei. De még a meglévő lehetőségek felhasználása sem történik tervszerűen. A városi tanács maga sem rendelkezik meg nagy vonalokban sem a város külső képe helyreállítására több évre szóló programmal. Ennek következtében még a tanács alá rendelt szervek munkája sincs összehangolva, azok is egymástól függetlenül nagy költséggel és sok energiapazarlással végzik munkájukat.

Lelkesebben és hozzáértésben nincs hiány. A kertészeti vállalat dolgozóit ez évben is sok ezer csemete elültetésével pótolják a Nagyerdő háborús kárait és az elmúlt évben a Margitszigettel vetekedő szépségű varázsolták a tó környékét. A Simonyi út, a Déri tér, és a tanácsháza előtti térbármelyik világvárosnak díszsere válhatott volna. De még itt is látszik az egyes szervek munkájának összehangolatlansága. A Simonyi út virág-pompás útvenalát dűledező kerítések, elhanyagolt kertek és földalatti díszmókkal ékeskedő villák szegélyezik.

Az egyes parkok helyreállítása a kertészeti vállalatnak minden tavasszal óriási költséget jelent. De ennek a költségek igen tekintélyes részét meg is lehetne takarítani, ha a parkok őrzése biztosítva lenne, ha a közönség gondatlansága, figyelmetlensége nem tenné tönkre a lelkes munka eredményét. Jellemző a Déri-park, a városnak ez a rendez, állandóan ápol, tiszta terének sorsa. Ki van ugyan téve a tábla, hogy a Déri-tér nem

játzó hely. Ennek ellenére az ősszel kiültetett árvácska ágyakat és mélyített rész gyeppét a fél város futballozó gyermekei rugdossák ki, megfelelő felügyelet hiányában. A város egyéb parkjainak nagy gondtal ültetett díszbokrait, virágait lelkiismeretlen tolvajok mellett legtöbb helyen gondatlanság és a felügyeletlenség teszi tönkre. Az Emlékkert, Nagyerdő gyepek részben útróvidítés céljából kitaposott utak erre a számlára írhatók.

Természetes, hogy ilyen körülmények között a város egyéb, már a háború előtt díszbokrokkal beültetett, korábban poros, de most már begyepesített utcai kárainak pótlására sem költség sem idő nem jut. Ennek tulajdonítható az is, hogy a külsőségi széles utcákon, tereken újabb parkok alig létesülnek. A meglévő is pusztulnak, mérhetetlen kárára a városképek, a közegészségügynek és az egész város népének. Sajnos parköröket még a rendezt parkokban sem lehet látni. Nem hisszük, hogy abból a sok tízezer forint egy kis töredékéből, amelyet évente hiányában a parkok évente szükségessé felújítására kell fordítani, a nyári időszakban reggeltől késő estig ne lehetne 10-12 parkört tartani. A közönség nevében nem jelentéktelen tényező: Azonban ma már az állapot nagy részben odáig fajult, hogy tisztán csak a nevelő szó nem igen elegendő, megfelelő felügyelet és szükség esetén megfelelő bírság sokkal nagyobb mértékben hozzájárulna a parkjaink megővéséhez. Sokszor lehet látni a belváros parkos utcáin, mint a Mester utcán, hogy sertések, sőt tehenek teszik tönkre az évek gondos munkájával nevelt növényzetet, vagy az állomás előtt Petőfi tér gondosan karbantartott gyepeken nyári időben egész tömeg táborozik reggeltől estig.

Az elmúlt háború előtt Debrecenben parkjai, fásított utcai miatt az idegenek meglegően kedves városképet találtak. Ezt az igényt az illetékesek ma is igyekeznek kielégíteni, de sajnos a nemtörődömség, gondatlanság és sajnos igen sokszor a rosszakaratú évről évre reménytelenül teszi tönkrevésüket. A város állapota, parkjai, az utcák tisztasága, az épületek külső képe együttesen az idegen látogatóra először lehet benyomást tesz. Nem közömbös az, hogy az idegen vendég a gondatlanság, elhanyagoltság érzésével távozik innen, hogy a város népének egészsége megővása, szépezzéke fejlesztésére létrehozott létesítményeket egyesek barbar módon pusztítják és tönkreteszik.

Az elmúlt napokban megalkult műemlékvédelmi albizottság javaslatot dolgozott ki a város történelmi emlékeinek, parkjainak védelmére és ezt a javaslatot a tanács végrehajtó bizottsága elé terjesztette. A javaslatok egy része közvetlen napi feladat, mint a parkok őrzése, a meglévő létesítmények megővása, de a napi feladatokon túl kívánatos lenne, ha az egyéb, fejlesztési tervek között megfelelő részt kapna a város történelmi emlékeinek helyreállításának, megővésének, a város szépítésének több évre kidolgozott, az összes érdekelt számára közzétevezett előírt terve is. Így talán remélhető lenne, hogy közös együttműködést váltán fel az eddigi egymás mellett, sőt sokszor egymást keresztező tevékenységet.

Balogh István, műemlékvédelmi albizottság elnöke

ANTIKVÁR
könyveket
klasszikus sorozatokat, Révai, Irodalmi, zenei, művészeti textkonokat keres
megvételre
az
ÁLLAMI KÖNYVESBOLT
Debrecen, Vörösi Hadseres utja 22. Tel.: 33-09.

Használt gépek

szerszámok és ipari berendezések beszerzésével és eladásával forduljanak a
MŰSZAKI BIZOMÁNYI VÁLLALAT becsúsi kirendeltségéhez, Debrecen, Külsőudvartér 3. sz. Tel.: 43-67.

A FOLYÓIRAT ÖNMAGÁRÓL

Melnár Zoltán jegyzeteket írt folyóiratunkról az Irodalmi Újság április 21-i számában. Az Alfölddel kezdte, benem ütődött hát meg a hangja legelőbb. Kimondta azt, ami a hetedik évfolyamában járó Alföldet is legjobban foglalkoztatja: országossá legyünk, teremtjük meg sajátos arcunkat, törődjünk szomszéd népeinkkel s hogy szavunk ne vesszen a semmibe.

Ötvenben indult meg az Alföld

Ötvenkettőben tágította helyi keretét, a Móricz-számmal. Azóta a tisztántúlik mellé nemcsak pestiek, de zalaiak, borsodiak, szolnokiak, békéscsériek is írhatnak az ország valamennyi tájára. Ez persze meg csak szelbíten az ország, s nem mélységében. Ha a mérték nem országos, olyan mind-egy, hogy pesti őr gyenge irását közöljük, vagy nádudvariet.

Nehéz egy vidéki folyóirat feladatát eltalálni. Meghatározni elvben nem nehéz, de amikor viaskodni kell olvasóval, terjesztővel, szerkesztőbizottsággal, népműveléssel s minden más felelős tényezővel! Egyik azt kívánja, hogy ne legyen országos lap (ha nem a saját embereivel írunk!), másik, hogy szerkesztés a tengeribegyűtést, harmadik, hogy legyen a vidék sokrétű tudományos közlönye, megint másik, hogy a fiatalokat juttassuk szóhoz, hogy peccit szedjük, mert akkor sok fél bele, hogy garmondal, mert az öregek is olvasni akarják, hogy ne közöljünk novellát, csak kritikát, hogy a kritika ne szorítsa ki a verseket s, hogy a versek ne vegyék el a képzőművészet, zene, irodalom, gyermekirodalom, irodalmi levelezés helyét. És mindezt mindig külön-külön is felelős tényezőkre várják, kívánják, követelik. S ha mindezt a szerkesztés figyelembe is venné, úgy járna, mint ama bizonyos szamaras ember, a fiával, meg a szamárral. Volt úgy, hogy mi vittük a szamara is, meg a fiút is, de Melnár Zoltán azt írja, hogy végre nagyjából minden a helyén van: azaz kimondtuk hát olyasmit, amit innen vár az ország.

Éppen ez a nehéz kérdés:

mit vár Debrecenről Csokonai, Ady, Móricz oppozíciója után? Az Alföld-ből könnyebb után: most már nem akarunk, s most már azt kell megfogalmazni, amit akarunk. Művekben. Ez a legnehezebb. Pedig olyan helyzeti előnye van a debreceni írónak, amit ki nem használni: felelőtlenség. És azt kell mondjam: az Alföld úgy jelenik meg évek óta, mintha a Tiszántúl nem is lenne, csak a kritikai rovat számára. Igaz, hogy Kiss Tamás, Tóth Endre, Boda István izzó színt adott a magyar költészetnek s élményviláguk, nyelvük innen hajtott, de most elsősorban a prózára gondolok. Persze, a sajátos arc nem csupán tisztántúlikban, nyelvi fordulatokban kereshető. Sokkal több annál. Ahogy tudja a kritikus, hogy mit vállal és mit tagad, úgy kell tudnia a szépirodalomnak, hogy merre keresse az igazságot. A való, az, hogy nem keresi sehol. Nemhogy a mai világ képét, de bármilyen világ képét legelőbb-ször hiába kutatom a fornyos kéziratok között. Most ne kapászkodjunk Egri Lajosba, vagy egy-két más kísérletbe. Itt arról a mintegy kétszázötven évről együtt van szó, akik az Alföld eddig megszólaltatott. Hol vannak példái az idő görcsös vajadásainak?

Az bizonyos, hogy még egyetlen novellát sem kellett a bátor hangja miatt visszahúzni. Nem témban van hiány, hanem inkább az igazság felismerésében, s a bátorságban is. Hányszor siránkozunk, hogy a pestiek csak kirándulni jönnek vidékre: Hát a vidékiek? Azok még kirándulni sem? Sorjában jelennek meg a vidékiek prózái kötetei, csak ép-

pen. annak a tájnak ember-ségét keressük bennük hiába, amely világra segítette őket. Csak jajgatunk, vagy lelken-dezünk, de valójában nem tudjuk, hogy mi történik körülöttünk. Micsoda shakespearai konfliktusok csak egy-egy családban is! Mert a manák is megvannak a maga Romeói és Tybaltjai. A civiszülők elbátyázzák magukat Csapó utcai portájukban, idősebb fiúk nem bír kiszakadni közülük, de már az első éves hallgató ott hagyja a házat s keresi az új életet. S ez nemcsak Debrecen ügye, hanem az ország valamennyi nagy mezővárosé. És a vidékre húzó-dott memókörök száza, a városnaponkénti sokszerepű munkát indító szerelvények, az észrevétlenül is heroikus küzdelmet vívó nagyszerű új üzemeink, az önzetlenül csatagoló, s kocsmák tövén felnövő gyerekek, mennyi téma, csak vállalni kellene!

Bizalom egyformán kísérje az ország valamennyi folyóiratát

Az írók Vecsésen és Erdentől is a szocializmus igazáért küzdenek. És sem a becsületük, sem a meggyőződésük, sem az elvhűségük, sem az értékük nem kevesebb, mint bármely másé. Krakkó, de Sztalino-grud irodalmi újságjai egyetlen-ként írták Varsóval s ha más szint jelentenek, ha esetleg még példányban jelennek meg, csak gazdagítják, elevenebbé teszik a lengyel irodalmat. Ezt a megbecsülést, terjesztést el kell érni a mi lapjainknak is.

És micsoda helyzetű előny az, hogy a vidéknek nem kell egyetlen klikket sem szolgáltatnia! Nem klikkek, hanem egy ország ügyét hordozni, a kritikában éppen ezért bátor-ságot, elvi tisztaságot, a hagyománykutatásban következetes eredetiséget, törődést a szomszéd népekkel, s közelről, belülről látni a vidéket, ha egyelőre szociográfiai tanulmányokban is. Előjárni az igazság kimondásában, mint ahogy elől járt Csokonai, Ady, Móricz — ez már vajjon nem formálják meg egy folyóirat sajátos arcát? A többi írónknak múlik.

Legfeljebb még a visszhang kérdése. Ha nincs a miniszterek közt, van az olvasóknál. Az igazság sem isteni kegyelem-ből hull ránk. Mint a nevelés, az irodalom sem hat azonnal. Nemcsak Veres Péter olvassa az Alföld-et sorról-sorra végig, hanem felsorolhatnám itt gyaráinkból Szöllősi Istvánt, Szabó Lajost, állami gazdaságból Gyenge Sándor brigádvezetőt, Brózs László köcsist, Darányi Pált és Jámbor Istvánt Földesről, Kiss Józsefet a megyei tanácsból, s még orvosokat, tanárokat, diákokat is szávalát, akik nagyon komolyan veszik az Alföld minden szavát. S azt pedig sohasem tudjuk, hogy hol mit találnak, milyen hatást ér el. De a kimondott igazság nem vész a semmibe. Ezt Melnár Zoltán sem gondolja másképp.

Mind ez csak eszköz,

s mi segítene még a sajátos arcának megformálásához? A lap (s lapok) szándékának, becsületességének, elvszerűségének felmérése, elismerése. Ne az bizonyítsa a lap eszméi hűségét, hogy cégerült ezt, vagy azt az író állítja oda. Ha nem kell tartalmi és céhbéli statisztikai arányokat szemmel tartani, már közelebb jutunk egységes természetű írásokhoz. Az Alföld-et építünk korábban gyakran érte a vád, hogy kevés benne az üzemi téma. Igaz, hogy a szerkesztőség mindent megtett értük s hogy számszerűen több volt az egyébnél, de mégse tűnt ki, erőtlensége, gyengesége miatt. Természetes, hogy ezek az írások hatástalanok maradtak, s ezért lényegében igazra lett a kritikának.

Feltöredte az egységet az is, hogy az Alföld mindennel akart foglalkozni, amivel más nem törődött. Gazdátlan a gyermekirodalom, s amiért 45 előtt hiába kiáltottunk: a szomszéd népek irodalma, s nem tudunk semmit a nyugati haladóról? Nosza, nekilátnunk, hogy megtegyük kritikát s „világlátó” rovatunk. Ennyit egyetlen lap nyilván nem bír el. Törődünk a lengyelekkel, de nem jutott erő és hely a romániai magyar irodalomra. S mert hol csehek, hol románok voltak soron, valójában egyikőjüket sem képviselhetünk méltón s hatásosan. Ezt ismét nem szabad kipercolni. Nem eszmi hűtlenség az, ha csak a csehekkel foglalkozunk s nem kozmopolitizmus, ha történetesen sem kerül a kritikai rovatba egyszerű, mint külföldi irodalom. A lapok erejét őli, színét veszi az állandó kiegyenlítésre törekvés, verszegényít az életet. Mennyivel több egyéni jellegű adna lapjainknak, ha mondjuk az Alföld szomszéd-népeink irodalmát kísérné rendszeresen figyelemmel, vagy csak a cseht, románát, romániai magyart, a Dunánál a jugszlávot, a Tiszántúli bolygárt, vagy ahogy tetszik s nem úgy, hogy ide is, oda is egy szovjet, egy román, egy cseh, egy amerikai s ezzel testvérí arányban négy magyar. Rendszeres figyelő a

szomszéd népekre, jó kritikai rovat, ez már magában is jelleg. S ha kimaradt egy írás a pesti lapokból, ne legyen vétek, ha közli az Alföld. S a pesti lapok se resteljenek gyakrabban fordulni a vidék felé.

Egy héttel a pedagógusok kulturális seregszemléje előtt

Ország- és megyeszerte pedagógusaink lelkesen készültek a kulturális seregszemlére kerületi döntőjére. Ezekben a napokban a szimfóniás csoportok, az ének- és zenekarok próbáiól hangosak a klubszobák, a tantermek, az iskolák. Ez a megmozdulás nagy esemény lesz nevelőinknek, akik arról is tanúbizonyságot tesznek, hogy az iskolában folyó oktató-nevelő munka mellett a falu kulturális életében is tevékeny szerepet vállalnak. Ilyen lelkes munka jellemzi a dőborjáni pedagógusokat, akik Jókai: Arany ember c. darabját mutatták be április 15-én, igen nagy közönséggel. Ezek a nevelők maguk készítették a színelőadást, maguk rendezték a darabot és olyan hivatástudattal, lelkesedéssel mutatkoztak be a kultúrházban, hogy maradandó emlékezzünk rájuk. A megyei nevelők távoztak el az előadástól a hallgatók.

Mennyi szív és tűz jellemzi a nyírábrányiakat, akik próbáikban Dandin György című vígjátékával akarják a debrecenieket megmutatni az, hogy valójában Molliere-t iszt, levegőt tudnak varázsolni a színpadra. Ha Hajdúböszörménybe megy el az olvasó, akkor a pedagógusok kultúrtona előtt szinte a lelkesedéstől, tüztől áttáított ének- és zenekari próbáknak lehet feltápu-rja. S ki ne hallgatná gyönyörűségül Kodály Zoltántól „Békeség óhaját”, vagy Csajkócsal: Barcelona-ját?

Ez a bemutatón szereplő legjobb kultúrscsoport, zenekar és énekkar Budapesten is részt vesz az országos döntőn. Úgy gondoljuk, hogy Debrecen nevelői megértik a megye pedagógusainak kezdeményezését, s érdeklődést tanúsítanak bemutatkozásuk iránt. Szeretnénk, ha ez a találkozó a városi és a falusi nevelők egy-máshoz való közeledését is eredményezné abban, hogy alkalmat keressék egymás megkeresésére és közös problémáik megbeszélésére.

Hívjuk és várjuk nevelőinket, városunk valamennyi dolgozóját, mert a legkevesebb amit tehetünk a városunkba érkező 350 pedagógusért az, ha szeretettel fogadjuk őket és értékeljük is fáradságos munkájukat. DEBRECENI TIBOR

FÖLDESI jegyzetek

I.

A tanácselnök szobájában ülök Földesen. A nyitott ablakon beömlik a község zaja, pezsgése. Mindjárt a tanácsszoba mellett ártási kút csungatja a vizet. Vékonyan, majdnem szálanként, szante cseng, ahogy a beton lefolyóhoz csapódik. Szép muzsikáló hangja van ilyenkor a viznek, beszél, mintha rengeteg titka volna. Aztán megszünik a csengés, majd mélyebb zenésbe csap át a víz hangja. Már aszerint, hogy kannát, vagy vedret tartanak alá. S egy így megy percről percre, óráról órára, évről évre. Hol vékony csengés, hol mélyebb zengés, az asszonyok, gyermekek jönnek, telecsorogtatják a kannát, s tovább mennek.

Bent a tanácselnök szobájában pedig ezt mind hallani: Különösen ilyenkor tavasszal, amikor az ablak is nyitva van, az életben is megszaporodik a zaj, a sürgés, s minden úgy megelevenedik, mintha csiklandozna valami.

Az ajtó percenként nyílik, emberek jönnek, emberek mennek. Ki evvel, ki avval ugrik be. Van, aki hivatalbeli ügyekkel, de van, aki éppen csak belép és pár szót vált. S aki beljön, annak mindnek más az arca, más a problémája. Tavasszi vetés, adóhátalék, most ez, most az, de mindig úgy, hogy lehetőleg sohasse egyezzenek a gondok. S lehet-e egyre is azt mondani, hogy ez nem én rám tartozik, ehhez nem értek. Hát akkor miért tanácselnök — mondanák — s igazuk lenne.

És ez így megy napról napra.

Az én győz, aki jobban bírja érvvel, s aki mögött ott van az igazság. Micsoda lélek kell ehhez, hogy állandóan úgy feszüljön az ember, mint az ideg, s egy perc alatt száz nyílhegyet röppentessen, mely véd, szúr, támad és lefegyverez.

Azán lassan dél lesz és ketten maradunk Hídvégi Irma tanácselnőssel. Behallatszik a templomtorony harangütése s az égen apró esőfellegek csüngnek rojtosan.

Nehéz munka ez — szabad ki beütem az elismerés. Mosolyog. Kicsit fáradtan, de szemében csupa fényesség villogdik.

Most már könnyebben is megy. 1950-ben ült volna itt

csak egy délelőtt, amikor szinte háborogtak az emberek, s ami keserűség és panasz volt bennük, az mind az én fejemre szállt. Mit tehettem? Oda álltam eléjük, s azt mondtam, fogjunk össze, s kezdjünk valaméhez.

Kicsit meghökkenően néztek rá. Hogyan, hát Földesen még ilyenmi is előfordulhat? Látnom rajta, hogy kicsit asszonyosan fölényes.

— Például ilyenek — forszírozom. Homlokára ráncok mélyednek, aztán újra elsimulnak. Kicsit kutat a tengernyi problémában, hogy mit is mondjon nekem, ami érdekes, ami sokat sejtető.

— Baj van, sok baj van itt a fiatalokkal. Különösen vasárnap délutánokon. Összeveszkednek, s olykor még vér is folyik.

— Kocsma — adom a tájékoztatást? Dehogyan — legyint az elnök. — Mozi. Mozi? — Az itt van fenn a tanácsszoba emeletén. Kis keskenyfilm vetítéses, alig száz befogadó képességű. A jegyen mindig összekapnak, mert a negyedrészének sem jut. Az előadásokon pedig mind bent szeretne lenni.

Hallgatunk egy sort, s nézem a tanácselnököt. Ő mosolyog, s bólogat. Hát igen.

— Ilyenek ezek a betyárok — folytatja —, de ebben az évben már túljárunk rajtuk. Mozit építünk, mindjárt a tanácsszoba mellett. Jó tágas mozi, mert nem szeretem, ha a kultúra igyekvésében ver-cseppel mázolja be a tanácsszoba folyosót.

II.

Lakatos Mária másodéve tanít Földesen. Kis fiatal tanítónő, alig húsz éves. Ő a népművelési otthon igazgatója. Mindezt már akkor megtudtam, mikor végig nyitogattam a népművelési otthon ajtajait, s végre találkoztam egy 60 körüli öregasszonnyal. Mondtam kité, s miért keresek, s ő mondta, hogy itt lakos a lelkeim nem messze, a tanácsszoba mellett.

A tanítónőt épp a tornácra találok. Dolgozatot javít. A kertben már virágoznak a fák, apró mirmók dönyögnek a szilvaszirmokon. Néha a szél bekavart a kis parasztház tornáca, és bele lapoz a szállás betűs füzetekbe. Meg a Művelt Nép legújabb számába, mely ott fekszik a füzetek között.

— Na, ez jó jel, biztatom magam, hiszen számos pedagógussal beszéltem már, akik a Szabad Népet kívül se hetilapot, se folyóiratot nem hajlandók olvasni.

— Szeret tanítani? — érdeklődöm kis hallgatás után.

— Tanítani igen, de Földest nem szeretem. A felelet megtelepő és őszinte is. Ahogy beszélni kezd, szeméből lassan ellobban a hívós tartózkodás s arca nyílt lesz, mint a felhő nélkülült ég.

— Hol végzett?

— Bözörményben.

— Akkor értem — mondom. — Bözörmény mégis csak város, Földes meg, ha nagyközség is, mégiscsak más lehetőségekkel kecsegtet.

— Ne higgye, nem ez nálam a döntő — néz maga elé gondolkozva. — Falun nőtem fel én — Dorogon. Szeretem a gyermeküket, a hajnal, a szekerek pulha zajait.

— Hát akkor — kérdőjelezik rajtam a csodálkozás? — Nem szeretem a pletykát, s az embereket, akik pletykálnak.

Csend lesz. Egy barackvirágot lefúj a szél, s az száll és libeg súlytalanul. A tanítónő érzi, hogy még valamit mondani kell.

— A népművelési otthon vezetője vagyok. Vasárnaponként bál van, előadás, szerep, amin nekem hivatalbeli kötelességem részt venni. Ott kell lennem sokszor éjjel után is, s másnap azután megindul a

suttogás. Ugy tudnak bajlászni ezek a vénasszonyok, mint a bokrok, s minden mo-solyuk egy-egy kigyó sziszegés.

— Le is mondom — keseredik el, de látom nincs itt olyan kétségbeesítő dologról szó. Könnyű gyermek érzékenységről, amelyet minden rosszszerű ettett szó megkarcol, s amelyen olykor sebet ejt egy-két öregasszony éles nyelve.

— Ezért még kár volna lemondani — próbálom biztatni, s éppen most, amikor Földesen is úgy nekilendültek a fiatalok.

— Ez igaz — ismeri el, s csak úgy sebtiben felsorolja az utóbbi idők kulturális eseményeit a községben. A Petőfi Tsz fiataljai a Sári bíró tanulták be, az MNDSZ színdarabját az Uri murit adták elő, a Rákóczi Tsz fiataljai pedig az immár híressé vált földesi lakodalmat csiszolják még művészebbé.

A földesi lakodalmasnál

érdemes néhány mondatnyira előidzni. A táncot Debrecenben is bemutaták s nem kis sikert arattak vele. A művészeti csoport vezetője Solyom József pedagógus, aki konok lelkesedéssel fekkdt bele ebbe a táncba, s a siker mutatja, hogy milyen eredménnyel. Egész estét betöltő táncjáték ez a lakodalmas, amelyben a földesi népszokások hitelesen és művészi-sien együtt vannak.

Nagy és szép eredmény ez, s csak dicsérni lehet érte Solyom Józsefet. De a többi pedagógusokat is, akik hihetetlen lelkesedéssel törtek szét a közönyt, az érdektelenséget, s bebizonyították, hogy a paraszti fiataloknak is van kedvük és tehetségük sok mindenhez, ha éppen segíteni kell nekik.

S éppen a földesi termelőszövetkezetek fiataljai bizonyítják, hogy mennyire igaz: A község sport- és kulturális életét szinte kizárólagosan ők irányítják egy-egy pedagógus vezetésével. Sportszakosztályok, művészeti csoportok dolgoznak, de a szövetkezet is igyekszik mindenben segíteni őket. A Petőfi Tsz-ben csak szociális és sport alapra 20 ezer forintot biztosítottak, de tervebe vették ebben az évben, egy sporttelep felépítését is.

Fel fogják építeni? Minden bizonytal. Mert ahol képesek arra, hogy új és új színdarab bemutatásával lépjenek meg az öregebbekkel, ott gondolnak a jutalmazásra is. A jutalmazásnak pedig az a legjobb és leghasznosabb formája, amelynek a hasznából mindenki részesesedhetik.

— Most pedig mindezt állítsuk mérlegre — mondom a tanítónőnek. Mit nyom a mérlegben az a futó pletyka, amely úgy elenyésszik, mint a pity-pang pelyhe. De ez mind megmarad. Sőt holnap még több, még szebb lesz, mint ma. Földes ezért kell szeretni, s meg is érdemi, hogy mindenki szeresse,

III.

Állók a falu közepén, s köröttem gyermekek tébiábolnak. A fák lassan már belombosodnak, s az idő végképp tavaszba fordul. Nézem, hogy épül a tanácsszoba mellett a mozi. Az alapja már kész van, s ha elkészül, szépen fog ékeskedni Földes község közepén. Ott van már minden. A téglák hosszú sorban, a cement, a mész, homok s minden, ami szükséges egy ilyen építéshez. S ott vannak az emberek és ez a legfőbb. Felváltva társadalmi munkában egymásnak adják a lapát-nyelet, a malteres kanalat. S a mozi épül, mint valami modern Dévavára, amely épp azért lesz tartós és dönthetetlen, mert benne épül az emberek közös akarata és egyfajka közös szándéka. Kell-e ennél biztosabb alap?

BODA ISTVAN

